

<https://doi.org/10.25143/socr.13.2019.1.022-029>

Uz sabiedrību vērsta policijas darba metodes mūsdienu mainīgajā pasaulē

Mg. iur., LL.M¹ Ilze Bērziņa-Ruķere

Rīgas Stradiņa universitāte, Juridiskā fakultāte, Latvija
propoliceilze@gmail.com

Kopsavilkums

Publikācijā tiek skatītas noziedzības prevencijas mūsdienu metodes un policijas darbs ar sabiedrību Latvijā. Tiek sniegts atskats uz policijas darba metožu nozīmīgākajām pārmaiņām pēdējā desmitgadē un centieniem ieviest jaunus komunikācijas paņēmienus, lai efektīvāk uzrunātu iedzīvotājus. Akcentēti veiksmīgākie projekti un iniciatīvas, apliecinot, ka aizvadītajos desmit gados sperts nozīmīgs solis ceļā uz mūsdienu policijas dienestu: mainīta Valsts policijas darba organizācija un īstenoti daudzi projekti. Taču ikdienā netrūkst piemēru, ka kibernetizācija un citu noziedzīgu nodarījumu apkarošanai būs nepieciešams milzums daudz aktivitāšu arī turpmāk. Situācija liek mainīt policijas rīcību un meklēt alternatīvas noziedzības prevencijas metodes.

Atslēgvārdi: uz sabiedrību vērsts policijas darbs, Valsts policija, noziegumu prevencija, kibernetizācija.

Ievads

Šī publikācija sagatavota vēsturiskā brīdī, kad tiek svinēta Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskās fakultātes 10. gadskārta. Aizvadītie desmit gadi īpaši nozīmīgi bija arī Latvijas Valsts policijai, kuru gandrīz pilnībā skāra pārmaiņu procesi. Nedaudz pakavēšos pie zīmīgākajiem pieturpunktiem šajā laikposmā un atziņām par pozitīvajām tendencēm, mainot policijas darbu uz sabiedrībai tuvāku un saprotamāku. Pievērsīšos jautājumiem par Valsts policijas komunikāciju noziedzības prevencijas nolūkā, lai apkarotu pieaugošo noziedzību arī interneta vidē.

¹ LL.M (*Legum Magister*) – akadēmiskais tiesību zinātņu maģistra grāds, kas iegūts ārzemēs.

*Ilze Bērziņa-Ruķere. Uz sabiedrību vērstā policijas darba
metodes mūsdienu mainīgajā pasaulē*

Pārmaiņu gadi un krīze, kas sākās 2008. gadā un nesa izaicinājumus visām Iekšlietu ministrijas struktūrvienībām, radīja gan zaudējumus, gan iespējas. Šoreiz varbūt mazāk par skumjajiem notikumiem un to sekām,² bet vairāk par iespējām un izaicinājumiem, kas valsts iestādēm, īpaši Valsts policijai, lika pozitīvi mainīties – vairāk meklēt atbalstu un pievērsties sadarbībai, saskarsmi veidot jau uz citiem principiem un ar jaunām, nedaudz aizmirstām, kā arī alternatīvām policijas preventīvā darba metodēm.

Pārskatot policijas darba funkcijas un finanšu resursu izlietošanu, daudz pamatotu jautājumu radās arī par to, kā sabiedrība vērtē policijas darbu un resursu patēriņa lietderību. Kas ir svarīgi iedzīvotājiem un kas – pašai Valsts policijai? Valsts policijas darbinieki vēlas saņemt novērtējumu par smago darbu, ko veic, riskējot ar dzīvību un veselību, turpretī iedzīvotāji grib saprast un redzēt, ka policija strādā viņu interesēs, viņu apkaimē, ka tā ir pieejama. Tieši pieejamība, saprotama komunikācija un drošības sajūta mūsdienās ir un būs svarīga iedzīvotājiem [9, 16–38]. Īpaši nozīmīgi tas ir steidzīgā dzīves ritma dēļ. Daudzi cilvēki nelasa drukātos preses izdevumus, neskatās televīzijas pārraides un jaunumus uzzina tikai no virsrakstiem interneta vietnēs vai no sociālajiem tīkliem. Policijas vērtējums rodas no izpratnes un informācijas pieejamības par to, ko isti policija dara katra iedzīvotāja labā. Tas tika visnotaļ pierādīts Talsu pilotprojektā [10], un kopš 2009. gada Valsts policijā tiek veiktas socioloģiskās aptaujas par iedzīvotāju uzticēšanos Valsts policijai. Jaunākie dati rāda, ka Valsts policijai uzticas 70 % iedzīvotāju [23]. Ar jaunu pieeju un koncepciju darbam pēc projekta beigām un pēc Valsts policijas attīstības koncepcijas izstrādes 2013. gada nogalē izveidots Valsts policijas Prevencijas vadības birojs, kuram tika uzdots jaunās metodes ieviest dzīvē. Prevencijas darbs šobrīd ir ietverts visos Valsts policijas svarīgākajos plānošanas dokumentos [4]. Valsts policijas Prevencijas stratēģijā 2018.–2020. gadam, piemēram, ir iekļauta ideja par iecirkņu prevencijas plānu izstrādi un vides dizainu kā modernu metodi noziedzības mazināšanai.³

Mūsdienu steidzīgajā laikā aizvien svarīgāka kļūst policijas pieejamība, policija kā pakalpojumu sniedzēja cietušajiem [8] un sabiedrībai un saprotama komunikācija ar šo institūciju. Šo plānu sekmīga īstenošana dzīvē ir atkarīga no liela skaita policijas darbinieku, kam vajadzīgas nepieciešamās iemaņas un entuziasms, lai mainītu pieeju darbam. Nenoliedzami, jāturpina uzlabot arī policijas darba vērtēšanas kritēriji. Par tiem jau sen tiek runāts, bet sistēmas pārkārtošana norit diezgan lēni, jo nepieciešamais dažādu dokumentu noformēšanas apjoms palicis visai nemainīgs. Protams, svarīgi, ka plānošanas dokumentos iedzīvināta ideja par policijas darbu, kas vērstas uz sabiedrību, un pamazām ikdienas darba organizācijā izmaiņas notiek, un pat tiesas atsauca uz šo pieeju. Piemēram, Administratīvās rajona tiesas spriedumā par Rīgas pašvaldības policijas darbu un uzlikto sodu iedzīvotājam norādīts, ka “policijas uzdevums vispirmām

² Latvijas Policijas akadēmijas likvidācija ir unikāls notikums ES dalībvalstī. Akadēmija tika likvidēta ar LR iekšlietu ministres Lindas Mūrnieces rīkojumu 2009. gada 25. maijā.

³ Valsts policijas prevencijas stratēģiskie darba virzieni 2018.–2020. gadam: Valsts policijas dokuments. Nav publicēts.

kārtām nav represīva darbība un pārkāpēju sodīšana, bet gan likumpārkāpumu novēršana un atvērta sabiedriskā sevisa nodrošināšana. Ar policijas vērtību sistēmu mūsdienīgā izpratnē galvenokārt ir saistītas *community policing* jeb uz sabiedrību vērsta policijas darba idejas” [3].

Kopš 2013. gada Valsts policijā vairāk tiek domāts par dažādām, citādām un modernām policijas prevencijas un komunikācijas metodēm, kuras īstenojot, piemēram, tiek uzturēta gan Valsts policijas mājaslapa [17], kā arī izveidota īpaša mājaslapa *Mana drošība* [18], gan arī policijai ir savs konts *Twitter*, *Facebook*, *Instagram*, *Draugiem.lv* un *Youtube*. Tos Valsts policijas Sabiedrisko attiecību nodaļa izveidoja 2011. gadā. Pirms tam bija tikai veiksmīga sadarbība ar visiem šo sociālo tīklu uzturētājiem, bet Valsts policijai savu sociālo kontu nebija.

Ļoti veiksmīgs bija viens no pirmajiem sadarbības pasākumiem, kas notika Eiropas Komisijas (EK) atbalstītajā projektā “Tu lieto narkotikas, narkotikas lieto tevi!”. Aktivitātes būtība bija šāda: gadījumā, ja jauniešis bija atbildējis, ka pamēģināt narkotikas ir forši, viņa sociālo kontu policija “arestēja” līdz brīdim, kad meitene vai puisis iepazinās ar Valsts policijas mājaslapā publiskoto informāciju par narkotiku ietekmi uz veselību un juridisko atbildību. [13]

Valsts policija piedalās arī visos lielākajos mūzikas festivālos un ikgadējā sarunu festivālā *LAMPA Cēsu pils parkā* [22]. Tajos pulcējas ne tikai nevalstisko organizāciju un biznesa pārstāvji, bet arī valsts pārvaldes darbinieki, kuri arī izmanto modernos un atraktīvos saziņas paņēmienus, lai kļūtu tuvāki iedzīvotājiem un skaidrotu arī aktuālās drošības tēmas.

Valsts policija 2018. gadā festivālā *LAMPA* pārsteidza klausītājus ar interesantām diskusijām un uzstāšanās veidu. Policijas eksperti uzrunāja dalībniekus par vairākām aktualitātēm, arī par kibernetizāciju, kibernetizāciju un apkarošanu. Sarunā viņi iesaistīja savus sadarbības partnerus – Drošāka interneta centru un sociālo tīklu guru Artūru Medni. Diskusijas laikā dalībniekiem tika dota iespēja uzzināt, ko par viņiem var atrast sociālajos tīklos, brīvi meklējot informāciju. Ar informācijas meklēšanu gan nodarbojās profesionāli policijas darbinieki, bet tikai likuma atļautajās robežās⁴ ar internetā brīvi pieejamiem līdzekļiem. Organizējot pasākumu, tika gādāts, lai katru brīvprātīgo iepazīstinātu ar viņa tiesībām atteikties no informācijas publiskošanas, ja dalībnieks nevēlas, lai eksperimenta rezultātus uzzina plašs klausītāju loks. Cilvēku interese par šo nestandarta pieeju bija negaidīti liela, pat tik liela, ka daži interesenti vajadzēja atteikties. Kāds ir secinājums? Cilvēkus piesaista iespēja satikt policijas darbiniekus neierastā vidē un neierastos apstākļos. Policija iedzīvotājiem var ne tikai dāvināt suvenīrus, bet arī dalīties ar savām zināšanām. Tas tiek augstu novērtēts, un tādējādi tiek celts policijas prestižs.

⁴ Neilgi pirms pasākuma norises spēkā stājās Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) par to, ka publiskajos un citos pasākumos dati tiek izmantoti tikai ar datu subjekta piekrišanu.

Ļoti veiksmīgs solis saziņā ar iedzīvotājiem ir Valsts policijas mobilās aplikācijas *Mana drošība*⁵ izveide 2016. gada nogalē [18]. Pirmo reizi iedzīvotāji ar aplikācijas starpniecību varēja ziņot par ceļu satiksmes negadījumiem, nosūtīt attēlus un pildīt drošības testus. Īpaša uzmanība, izstrādājot aplikāciju, tika pievērsta drošībai, policijas un ārkārtas dienestu izsaukšanai un iespējai nosūtīt koordinātes palīdzības dienestiem. Aplikācija izpelnījās lielu sabiedrības interesi un atbalstu [19]. Tā tika uzlabota 2018. gadā, kad aplikāciju papildināja sadaļa par drošību interneta vidē. Iedzīvotājiem šobrīd ir iespēja nosūtīt ekrānuzņēmumus, ziņot par kibernetizētiem un sazināties ar palīdzības sniedzējiem, izmantojot mobilo tālruni vai rakstot e-pastu [21]. Šāda iespēja ir tikai dažās ES dalībvalstīs, un Valsts policijas iniciatīva vērtējama ļoti pozitīvi. Iedzīvotāji to ļoti plaši izmanto, viņi labprāt fotografē dažādus notikumus un situācijas, kas varētu radīt nepieciešamību vērsties policijā pēc palīdzības.

Pieaugošie riski saistībā ar kibernetizētiem izplatīšanos nav mīts, un policijai tie nav vienaldzīgi, tomēr ne visos gadījumos izdodas apsteigt noziedzniekus. Saskaņā ar Eiropola datiem palielinās dažāda veida krāpšanu, bankas datu viltošanas vai nelikumīgas izmantošanas, dažādu ļaunatūru un izspiedējvīrusu gadījumu skaits [5]. Eiropas Savienības dalībvalstīs lielākajā daļā policijas dienestu diemžēl ir tikai viena vai dažas sevišķās nodaļas, kas specializējušās kibernetizētiem atklāšanā, bet internetā izdarīto pārkāpumu skaits pieaug [14]. Respektīvi, gandrīz visos noziedzīgajos nodarījumos ir pierādījumi, kas saistīti ar moderno tehnoloģiju izmantošanu, – dati tālruņos, datoros un planšetdatoros. Informāciju, ko agrāk noziedznieki meklēja “uz ielas”, tagad viņi atrod internetā un rikojas – sameklē ziņas par potenciālo interneta krāpniecības vai cita noziedzīgā nodarījuma upuri, nodibina kontaktus un iegūst citus nepieciešamos datus [6].

Tādēļ arī nepieciešama policijas dienestu restrukturizācija un policijas darbinieku nepārtraukta izglītošana un zināšanu papildināšana. Valsts policijai 2017. gadā tika piešķirti papildu līdzekļi, valsts finansējums tika palielināts vēl par 500 000 eiro, lai iegādātos tehniku un stiprinātu cilvēkresursus, kā arī tika uzsākts līdz šim vērienīgākais Iekšējās drošības fonda (IDF) projekts par kibernetizētiem drošības prevenciju un apkarošanu [16; 17]. Tieši projekta gaitā bija jāatrisina viens no lielākajiem pastāvīgajiem izaicinājumiem – iedzīvotāju proaktīva informēšana par kibernetizētiem riskiem. Lai gan tradicionāli policija iedzīvotājus informē jau gadiem ilgi, sadzirdēta tā tiek visai reti. Tādēļ bija nepieciešams izdomāt, kā pievērst iedzīvotāju uzmanību, kādas atraktīvas, modernas metodes izraudzīties. Par šā EK līdzfinansētā projekta kampaņas “Nedalies ar svešinieku!” sākumu kļuva sociālie eksperimenti interneta vietnē *Youtube* un sociālajā vietnē *Facebook*. Proti, tika izdomāts Imanta Hakerovska tēls, kas “ierakstīja” savu video emuāru par iedzīvotāju kiberkrāpšanas aktuālajiem veidiem. Tēlā iejutās aktieris, un tika īpaši izdomāts viņa stils un pielāgota valoda. Izplatot šo video *Youtube*, tas nekavējoties kļuva populārs un tika

⁵ Valsts policijas mobilo aplikāciju *Mana drošība* iespējams lejupielādēt bez maksas *Google Play Shop* un *App Apple Store*.

gan skatīts, gan pārsūtīts. Pozitīvā un reizē kampaņai arī ne tik iepriecinošā ziņa bija tā, ka Imanta Hakerovska uzstāšanās drīz vien tika nobloķēta, jo saturēja informāciju, kas uzskatāma par nevēlamu, un šāda rīcība liecina par to, ka arī sociālo tīklu saturs tiek uzraudzīts. Protams, kampaņas īstenotājiem būtu interesantāk, ja tēla popularitāte un video pārpublicēšana turpinātos... Tomēr jāpiemin, ka šis video pavisam īsā laikā tika pārpublicēts vairākas reizes.

Otrs kampaņas eksperiments notika sociālajā vietnē *Facebook*. Kampaņai “Nedalties ar svešinieku!” speciāli tika radīts Janas Silas tēls. Īpaši tika piedomāts un strādāts, izraugoties tēla fotogrāfijas, stāstot par interesēm un sniedzot citas profilam raksturīgas norādes (par radiem, draugiem, kā arī attēli no ceļojumiem). Rezultāts diezgan stipri pārsteidza ne tikai Valsts policijas darbiniekus, bet arī sadarbības partnerus – 1600 draugu ļoti īsā laikposmā (no 20.08.2018. līdz 16.10.2018.). Izbrīnīja, ka draudzības uzaicinājumi tika apstiprināti nūdien ļoti ātri, un tikai dažkārt kāds iedomājās pajautāt, vai Janu Silu pazīst arī dzīvē. Tieši vīrieši bija tie, kas gandrīz nekad nepainterēsējās, vai skaistā meitene ir satikta arī reālajā pasaulē. Šī ir tipiska prakse un raksturīga kļūda. Diemžēl citos gadījumos, kas nav sociālie eksperimenti, tā bieži noved pie tā, ka cilvēks kļūst par cietušo kibernetizējumā [7], apstiprināja kibernetizēšanas apkarošanas eksperts Dmitrijs Homenko.⁶ Kampaņas rezultāti iedzīvotājiem ir pieejami arī tiešsaistē *Delfi* vietnē [20]. Bez pavisam vienkāršiem draudzības uzaicinājumiem un apstiprinājumiem Jana Sila saņēma arī diezgan daudz aizdomīgu vēstuļu ar draudzības un tikšanās uzaicinājumiem reālajā dzīvē. Tā kā kampaņas mērķis aprobežojās tikai ar profila izveidi un draudzības apstiprinājumiem, rakstītājiem atbildes netika sniegtas, lai gan šādas provokācijas rezultāts varētu būt visnotaļ interesants, jo Jana no potenciālajiem interesentiem saņēma 150 vēstules.

Vēl viena aktivitāte, kas notika šajā projektā, bija sociālais eksperiments sadarbībā ar televīzijas raidījumu *Bez tabu*. Ideja bija šāda: piedāvāt bezmaksas kafiju pret iespēju saņemt personas datus klientu datubāzei. Piedāvājumam piekrita visai daudz jauniešu un cita vecuma cilvēku, kas pat nepajautāja anketas aizpildīšanas iemeslu. Vienlaikus informācija tika ievadīta interneta vidē, un, pasniedzot kafiju, pašam personas datu īpašniekam tika pastāstīts neliels stāsts par atrasto. Tas lika aizdomāties par iedzīvotāju atlaižu karšu aizpildīšanas paradumiem lielveikalos, kā arī par to, kādus datus par sevi internetā publiskojam paši [11]. Lai gan raidījumā paustais vēstījums nebija īpaši jauns, tas ieguva lielu popularitāti un par policijas ieteikumiem lika aizdomāties pavisam citādā aspektā.

Datu drošība un tās saistība ar iespējamiem cilvēktiesību pārkāpumiem kļūst par jaunu mācību priekšmetu daudzās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Latvijā problēma ir šāda: ar nevalstisko organizāciju starpniecību, kas bieži vien jau sniedz palīdzību cietušajiem, par šiem jautājumiem sākotnēji tiek runāts kā par kaut ko īpašu, lai gan ārvalstīs tie jau kļuvuši par pilnībā integrēta interneta drošības un personas datu aizsardzības mācību kursa daļu pamatskolā. Šo ceļu sākušas iet daudzas Eiropas Savienības dalībvalstis.

⁶ Dmitrijs Homenko – Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldes 3. nodaļas cīņai ar kibernetizēšanu priekšnieks.

Vispārējs kurss par personisko datu aizsardzību un uzvedību internetā izstrādāts arī Eiropas Savienības līmenī, un tajā piedāvātas visdažādākās interesantu diskusiju idejas, un tās mijas ar praktiskām nodarbībām par datu aizsardzības un drošības tēmu: tiesībām uz savas informācijas aizsardzību, labošanu un nepārpublicēšanu, tiesībām sūdzēties. Šajā procesā iesaistās dažādas vietējās tiesību aizsardzības institūcijas, policija, izglītības iestādes un personas datu aizsardzības ombudi [12].

Latvijā, īstenojot dažādus prevencijas sadarbības projektus kibernetikas jomā, jau ilgstoši uzticams Valsts policijas sadarbības partneris ir Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija *CERT.LV* un Drošāka interneta centrs, kas ne tikai piedāvā mūsdienu mājaslapu ar palīdzības iespējām sociālo tīklu kontu lietotājiem [15], bet arī vada praktiskas mācības pedagogiem un vecākiem, piemēram, par drošības uzstādījumiem tālruniem. Drošāka interneta centra eksperti palīdz tiem iedzīvotājiem, kas, izmantojot Valsts policijas mobilo aplikāciju *Mana drošība*, ziņo Valsts policijai par pārkāpumiem interneta vidē. Mūsdienās aktīvi tiek izmantots arī cietušo uzticības tālrunis 116111, kas arī ir viens no pēdējo gadu laikā īstenotiem veiksmīgākajiem starpdisciplinārajiem prevencijas pasākumiem.

Plašu sabiedrības rezonansi nesēn ieguva Augstākās tiesas spriedums jautājumā par to, vai drīkst vai nedrīkst filmēt policijas darbiniekus un bez saskaņošanas publiskot šos attēlus un video sociālajos tīklos. Augstākā tiesa nolēma, ka arī uz Valsts policijas darbiniekiem attiecas Personas datu aizsardzības regula [1], proti, bez piekrišanas attēlus izplatīt nedrīkst, un arī valsts dienesta darbiniekiem jānodrošina noteikts privātās dzīves aizsardzības līmenis – tiesības kontrolēt sava attēla izmantošanu [2]. Valsts policijā par šiem jautājumiem līdzīga diskusija bija jau 2010. gadā, kad Talsu policijas iecirkņa darbinieki publiskojā savas fotogrāfijas pašvaldības mājaslapā, lai iedzīvotāji viņus varētu atpazīt. Tas izraisīja diskusiju pārējo novadu policijas darbinieku vidū, jo ne visi piekrita, ka viņu fotogrāfijas tiktu ievietotas internetā. Visasāk uz šo ideju reaģēja Rīgas reģiona policijas darbinieki, kas vismazāk vēlējas tikt publiskoti. Jāpiebilst, ka Rīgas reģionā tradicionāli ir arī viszemākā iecirkņa inspektoru atpazīstamība – viņus atpazīst tikai 5–10% iedzīvotāju.

Secinājumi

Personas datu aizsardzība un kibernetikas drošība noteikti ir un arī turpmāk būs viens no policijas darba, kas vērsts uz sabiedrību, izaicinājumiem saistībā ar Valsts policijas prevencijas darbu. Pēdējos gados paveikts ir ļoti daudz, bet ceļš, pa kuru jāvirzās policijai, vienmēr būs jāturpina atbilstīgi sabiedrības mainīgajām prasībām un mūsdienu tehnoloģijām. Svarīgs šajā virzībā ir vadības atbalsts un stratēģiskā plānošana, kurai jāturpina iedzīvotājus uz sabiedrību vērsta policijas darba metodes. Vienlaikus var secināt, ka mūsdienu policijas darba un prevencijas metožu piemērošana ikdienas dzīvē ir atkarīga no pašiem policijas darbiniekiem un darba vērtēšanas kritērijiem, jo sekmīgi paveikts tiek tas, ko arī novērtē un par ko tiek maksāts.

Modern Methods to Prevent Cybercrime in Latvia

Abstract

Article is devoted to the topic of community policing and modern crime prevention methods in Latvia. The author is reviewing the last 10 years of work of the Latvian state police to reach a wider public about the different issues of crime prevention, including prevention and implementation of different organisational reforms, including new approaches of modern communication to tackle cybercrime. Analysis about the most challenging initiatives and projects proves that the State police has achieved considerable development in order to become a modern police service. Meanwhile, the author is acknowledging that continuous efforts and initiatives should be made to prevent and fight cybercrimes and other forms of crimes.

Keywords: community policing, State police of Latvia, crime prevention, cybercrime.

Avoti un literatūra

Tiesību akti

1. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*. L 119/1, 04.05.2016. Iegūts no: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679> [sk. 07.06. 2019.].

Tiesu prakse

2. Augstākās tiesas 2019. gada 15. marta spriedums lietā Nr. A42050223 SKA-6/2019.
3. Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2012. gada 28. decembra spriedums administratīvajā lietā Nr. 142173111 (1-0913-12/26).

Literatūra

4. Iekšlietu ministrijas darbības stratēģija. *Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija*. 2018. Iegūts no: http://www.iem.gov.lv/files/text/STRATEGIJA__2019v2.pdf [sk. 04.07.2019.].
5. Internet organised crime threat assessment 2018. *Europol*. Iegūts no: <https://www.europol.europa.eu/internet-organised-crime-threat-assessment-2018> [sk. 07.06.2019.].
6. Intervija ar Dmitriju Homenko par drošību interneta vidē: LTV “Rīta Panorāma”. 17.10.2018. *Youtube*. Iegūts no: https://www.google.com/search?q=INTERVIJA+AR+dMITRIJU+HOMENKO&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=di0Zi60e3_kcQM%253A%252CDI9NSQR4fx45cM%252C_&vet=1&usq=A14_-kTLKmTjot5xtbBBCg5DdEEzsWKnsA&sa=X&ved=2ahUKEwjDx9aF7JvjAhWStYsKHYxzCA8Q9QEwDHoECAUQBA#imgsrc=di0Zi60e3_kcQM: [sk. 08.08.2019.].
7. Intervija ar Dmitriju Homenko par drošību interneta vidē. *LTV.LV* 18.10.2018. Iegūts no: <https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/18.10.2018-intervija-ar-dmitriju-homenko-par-drosibu-interneta-vide.id141979/> [sk. 08.08.2019.].
8. Landmane, D., Rinkevics, A. 2013. *Pētījums: Policijas darba kvalitāte cietušā vērtējumā*. Rīga.

Ilze Bērziņa-Ruķere. Uz sabiedrību vērsta policijas darba metodes mūsdienu mainīgajā pasaulē

9. Ozoliņa, Ž. 2012. Cilvēkdrošība: Vai iespējams visaptverošs definējums? No: *Cilvēkdrošība Latvijā un pasaulē: No idejas līdz praksei*. Aut. kol. Ž. Ozoliņas red. Rīga: Zinātne. 16.–38. lpp.
10. *Uz sabiedrību vērsts policijas darbs Latvijā 2009.–2012. gads. Pieredze un nākamie soļi*. Aut. kol. I. Bērziņa-Ruķere, I. Avota, N. Grūbis, M. Tošovskis. Rīga: Valsts policija, 2012.
11. Runce, B. 06.11.2018. “Mēs tev uzsauksim kafiju, bet tu pasaki, kā tevi sauc!”: “Bez Tabu” eksperimentā atklāj, cik svešiniekam viegli piekļūt tavai privātajai informācijai! *SKATIES.LV* Iegūts no: <https://skaties.lv/beztabu/nejedzibas/mes-tev-uzsauksim-kafiju-bet-tu-pasaki-ka-tevi-sauc-bez-tabu-eksperimenta-atklaj-cik-svesiniekam-viegli-pieklut-tavai-privatajai-informacijai/> [sk. 07.08.2019.].
12. *The European Handbook for Teaching Privacy and Data Protection at Schools*. Fuster, G. G., Kloza, D. (eds). Brussels, 2016.
13. Valsts policija uzsāk sociālo pretnarkotiku kampaņu jauniešiem “Tu lieto narkotikas, narkotikas lieto tevi”. *Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija*. 31.08.2010. Iegūts no: <http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/jaunumi/?doc=18998> [sk. 07.08.2019.].
14. Valsts policijas 2018. gada pārskats. *Latvijas Valsts policija*. Iegūts no: http://www.vp.gov.lv/faili/jauna_mape/vp_2018._gada_parskats.pdf [sk. 07.06.2019.].

Interneta resursi

15. *Drossinternets.lv* [Latvijas Drošāka interneta centra mājaslapa]. Iegūts no: <https://drossinternets.lv/> [sk. 04.07.2019.].
16. *Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija* [mājaslapa]. Iegūts no: www.iem.gov.lv [sk. 04.07.2019.].
17. *Latvijas Valsts policija* [mājaslapa]. Iegūts no: www.vp.gov.lv [sk. 08.08.2019.].
18. *Mana drošība* [Valsts policijas Prevencijas vadības biroja izveidota mājaslapa]. 2019. Iegūts no: www.manadrosiba.lv [sk. 08.08.2019.].
19. Mobilajā lietotnē “Mana drošība” būs iespējams ziņot par savu atrašanās vietu. *TV NET.LV* 29.11.2016. Iegūts no: <https://www.tvnet.lv/4611710/mobilaja-lietotne-mana-drosiba-bus-iespejams-zinot-par-savu-atrasanas-vietu> [sk. 04.07.2019.].
20. Nedalies ar svešinieku! *Delfi*. Iegūts no: <https://www.delfi.lv/news/nedalies-ar-svesinieku/> [sk. 07.08.2019.].
21. Policija radījusi jaunu lietotnes riku drošībai internetā. *LA.LV* [ziņu portāls Latvijai]. 07.03.2018. Iegūts no: <http://www.la.lv/policija-radijusi-jaunu-lietotnes-riku-drosibai-interneta> [sk. 04.07.2019.].
22. *Sarunu festivāls LAMPA* [mājaslapa]. Iegūts no: www.festivalslampa.lv [sk. 31.05.2019.].
23. Zvirbulis, Ģ. 13.03.2019. Aptauja: Policijai uzticas aizvien vairāk. *LSM.LV* <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/aptauja-policijai-uzticas-aizvien-vairak.a312614/> [sk. 31.05.2019.].